

اقدامات، ساختار تحقیقاتی و آثار علمی چاپ شده

در زمینه

تغییرات اقلیمی

در بیش از بیست سال گذشته

م. س. ط.

دکتر مصطفی جعفری

انتشارات حکمت روزآمد

بهار ۱۳۹۶

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

شابک	978-600-93590-3-5
شماره کتابشناسی ملی	۴۶۲۵۷۷۶
عنوان و نام پدیدآور	اقدامات، ساختار تحقیقاتی و آثار علمی چاپ شده در زمینه تغییرات اقلیمی در بیش از بیست سال گذشته/ توسط مصطفی جعفری
مشخصات نشر	تهران: حکمت روز آمد، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۱۰ ص: مصور (رنگی)، جدوا، نمودار (بخشی رنگی).
یادداشت	عنوان دیگر: تغییر اقلیمی
عنوان دیگر	تغییر اقلیمی
موضوع	تغییرات اقلیمی -- کتابشناسی
موضوع	Climatic changes -- Bibliography
موضوع	تغییرات اقلیمی -- مطالعه
موضوع	(Climatic changes -- *Bibliography (Articles
رده بندی دی	۰۱۶/۵۵۱۶
رده بندی کنگ	۱۳۹۵ ج ۷ / ۷۶۸۳ Z۶۸۳
سرشناسه	جعفری، مصطفی، ۱۳۳۵ -
وضعیت فهرست نویسی	

نام کتاب: تغییر اقلیم

مؤلف: مصطفی جعفری

ناشر: حکمت روزآمد

چاپ اول: ۱۳۹۶

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۵۹۰-۳-۵

ISBN: 978-600-93590-3-5

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۶۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای انتشارات حکمت روزآمد محفوظ است.

انتشارات حکمت روزآمد

فهرست

vii	پیشگفتار
xi	مقدمه
xiii	سابقه
۱	وقوع تغییرات اقلیمی
۱	ضرورت جامع نگری به تغییرات اقلیمی
۱	مبانی علمی و آشکار سازی
۲	آسیب پذیری و سازگاری
۳	کاهش انتشار گازهای گلخانه ای و آثار منفی
۳	تدوین برنامه های سازگاری و کاهش آثار منفی
۳	تحقیقات و روش شناسی تحقیقات
۴	تشکیل و راه اندازی آزمایشگاه گاه شناسی درختی
۴	طرح های پژوهشی و مطالعاتی
۴	ابعاد تغییر اقلیم
۶	بازه زمانی در تنظیم برنامه
۷	آثار منتشر شده
۸	کتاب منتشر شده

۱۳	گسترش دانش از طریق مشارکت در تدوین دایره المعارف
۱۴	مقالات علمی پژوهشی منتشر شده
۱۷	پایان نامه دانشجویی
۱۷	مقالات علمی ترویجی منتشر شده
۲۲	برگزاری و یا مشارکت و ارائه سخنرانی و مقاله در سمینارهای علمی برگزار شده
۲۲	سمینارهای ملی
۲۴	سمینارهای بین المللی
۳۵	ترویج یافته و ارائه سخنرانی های علمی و ترویجی
۴۳	فعالیت های اطلاع رسانی ، مورد تغییرات اقلیمی
۴۳	- موضوع: تغییر اقلیم
۴۵	- موضوع: منابع طبیعی، محیط زیست، تغییر اقلیم
۴۵	طرح های پژوهشی خاتمه یافته و یا در دست اجرا
۴۸	گزارشات ملی اثرات تغییر اقلیم بر منابع طبیعی کشور
۵۲	مذاکرات بین المللی
۵۸	ضمائم

پیش گفتار

امروز جامعه ما به همراه جامعه جهانی با چالش‌هایی مواجه است. این چالش‌ها در پنج محور تغییرات اقلیم، بحران آب، ریزگردها، زوال اکوسیستم و تغییر کاربری اراضی، قابل ذکر هستند. بر اساس این محورها باید راهبردها، خط قرمزها و موضوعات کلیدی مشخص شوند تا بحران‌های آتی را در چارچوب راهکارهای ارایه شده، ساماندهی کنیم. اگر مسئولان به نقش‌های دیگر عرصه‌ها طبیعی شامل حفاظت تنوع زیستی، آب و خاک و غیره پی ببرند، همه به این منابع به عنوان سرمایه نگاه کرده و دسته‌های مختلف به صورت خودجوش به دنبال تدوین پروژه‌های سازگارتر با محیط زیست حرکت می‌کنند.

با توجه به نیرنگ رده تغییرات اقلیمی و محیطی، در برنامه ششم به طور جدی باید به بحث تغییر اقلیم پرداخته شود و این مسئله در برنامه توسعه مدیریت محیط طبیعی، برنامه‌های اجرایی و تحقیقات مورد توجه قرار گیرد. با توجه به ناشناخته بودن اثرات تغییر اقلیم بر اکوسیستم‌های طبیعی ایران، شکاف ساد‌های مختلف برای نجات ارومیه، خشکی زاینده رود و غیره را بدون توجه به اثرات تغییر اقلیم، ناکارآمد بنظر می‌رسند.

بخش تحقیقات در برنامه ششم در گامی توانمند ایفای نقش کند. یکی در زمانی که از تحقیقات به عنوان پایه توسعه نام برده می‌شود و از نظر شاخص تولید علم در منطقه آن را مورد توجه قرار می‌دهیم و دیگر اینکه از علم برای تغییر به ثمرت، توسعه و تکنولوژی استفاده کنیم. نقش تحقیقات در محیط زیست و منابع طبیعی این است که بر اساس یکسری وظایف تعریف شده، وارد عمل شود.

اولین نقشی که برای موسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع کشور، پایا هستیم، پایش و مونیتورینگ محیط‌های طبیعی کشور است. اینکه بررسی کنیم بر اساس برنامه تغییرات اقلیم چه اتفاقاتی در محیط‌های طبیعی رخ می‌دهد. تلاش می‌کنیم در طول برنامه ششم تمام محیط‌های طبیعی را تحت پایش قرار دهیم تا بدانیم بر اساس تغییرات اقلیم و نوع مدیریت دستگاه اجرایی، در منابع طبیعی چه تغییراتی ایجاد می‌شود. این بررسی‌ها می‌توانند در رابطه با وضعیت تنوع زیستی، فرسایش خاک یا ذخایر منابع آبی کشور باشد.

دومین نقشی که برای این موسسه قابل هستیم آن است که باید پیش‌بینی کنیم که برای آینده طبیعت ما در فرآیند تغییرات اقلیمی، چه اتفاقاتی رخ خواهد داد.

با شدت یافتن تاثیر پدیده تغییر اقلیم در ایران جابجایی پهنه‌های اکوسیستمی، رویشگاهی و گونه‌ای رخ خواهد داد. بر اساس مطالعاتی که انجام شده، سال‌ها پیش زاگرس یک استپ آرتیمیزیا بوده که حدود ۶ هزار سال قبل به اکوسیستم جنگلی تبدیل شده است. در نتیجه بر اثر تغییرات اقلیمی می‌تواند مجدداً تبدیل به استپ شود. اگر نحوه تغییرات این اکوسیستم را بررسی کنیم، ممکن است بتوانیم با انجام یکسری فعالیت‌های خاکی و آبی، قدرت جذب خاک را افزایش داده و این اکوسیستم را به صورت جنگلی حفظ کنیم. پیش‌بینی می‌شود در آینده ایران عمده گونه‌هایی که رفتار علف‌هرزی دارند و سیکل زندگی خود را قبل از شروع فصل خشک به اتمام می‌رسانند در کشور توسعه خواهند یافت اما در مقابل شدت انقراض گونه‌های انحصاری و اندهمیک ایران افزایش می‌یابد. بر اساس پیش‌بینی‌های جهانی سوء مدیریت انسان به همراه اثرات منفی تغییرات اقلیم، انقراض به صورت توده‌ای در کره زمین ایجاد خواهد کرد. البته این انقراض بر خلاف دوره‌های انقراض قبلی در مدت کوتاهی رخ می‌دهد.

ما هنوز متوجه بحران و تداعیات تغییر اقلیم بر ایران نشده‌ایم. اما به تناسب تغییراتی که در ایران رخ خواهد داد، به دستگاه‌های اجرایی پیشنهاد نموده‌ایم که رویکرد خود را از مدیریت بهره‌برداری در عرصه منابع طبیعی به حفاظتی و احیا تغییر دهند. تاکید می‌کنم در شرایط اقلیمی فعلی موضوع حفظ منابع طبیعی و منابع ژنتیکی کشور باید دارای اولویت جدی باشد. یکی از موضوعاتی که در عرصه اکوسیستم‌های طبیعی و تاثیر پذیری آن از تغییرات اقلیمی و محیطی می‌بایست مورد توجه قرار داد، ساماندهی همه جانبه به آن می‌باشد. از طرفی کسب اطلاعات دقیق بر مبنای تحقیقات، و نیز اطلاع‌رسانی مناسب در تمام سطوح، امکان شناخت دقیق و تصمیم‌گیری مناسب و منطقی را فراهم می‌نماید. مجموعه حاضر تصویر گذرایی از "اقدامی فاخر" حاصل از تلاش محقق گرانقدر، جناب آقای دکتر مصطفی جعفری می‌باشد که در بیش از بیست سال صبورانه به انجام رسیده است. امید است بتوانیم در عرصه‌های مختلف اقدامات جامع و فاخری بوجود آوریم تا بتوانیم بر مبنای آنها مصمات عقلایی و دانش بنیان در مورد منابع طبیعی ارزشمند خود اتخاذ نماییم.

دکتر عادل جلیلی

رئیس موسسه تحقیقات

جنگلها و مراتع کشور

بهمن ماه

۱۳۹۴